

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
ДО ЇХ ВИКОНАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ УКРАЇНИ”**

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
ДО ЇХ ВИКОНАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ УКРАЇНИ”**

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

**для студентів I курсу
заочної форм навчання**

**Харків
2013**

Тематика контрольних робіт та методичні поради до їх виконання з навчальної дисципліни “Історія України” (галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030202 “Міжнародне право”) / уклад: В. Д. Гончаренко, Є. О. Васильєв, О. В. Середа. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 18 с.

У к л а д а ч і: В. Д. Гончаренко,
Є. О. Васильєв,
О. В. Середа

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 11 від 16.12.2013 р.)*

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Контрольна робота є важливою формою самостійного вивчення студентами навчального матеріалу. Вона допомагає значно розширити та поглибити знання з окремих питань дисципліни, набути досвіду самостійної роботи над спеціальною літературою. Також цей вид роботи виступає ще й формою перевірки знань.

Тему роботи слід обирати з переліку, що міститься в цьому виданні. До кожної теми додається приблизний план. За власною ініціативою можна доповнювати його або змінювати послідовність викладення, використовувати додаткову літературу. Однак наведений мінімум питань треба розглядати як обов'язковий.

Контрольна робота має складатися зі вступу, розділів, висновків і списку літератури.

У вступі потрібно підкреслити актуальність обраної теми, сформулювати мету роботи.

У розділах потрібно розкрити поставлені завдання, дати відповіді лише на питання, що органічно пов'язані з темою. Викладена у них інформація має бути чітко аргументована, тобто містити посилання на джерела. Кожен розділ слід закінчувати змістовними висновками.

У кінці роботи робляться висновки. Вони повинні бути ґрунтовними, змістовними, конкретними й аргументованими фактичним матеріалом.

Закінчується робота списком використаної літератури.

Контрольна робота має бути написана грамотно. Обсяг має становити не більше 15-20 с. шкільного зошита.

Т е м а 1. Політична система держави Київська Русь

П л а н

1. Вищі органи влади: великий князь, княжа рада, феодалні з'їзди.
2. Місцеві органи управління.

Для повного розкриття першого питання необхідно розглянути організацію, структуру, компетенцію вищих органів влади і управління Київської Русі. У роботі потрібно чітко визначити обсяг повноважень великого князя, підкреслити роль княжої ради в управлінні державними справами. Відповідаючи на перше питання, доцільно показати співвідношення повноважень великого князя, феодальних з'їздів і вічових зборів.

У другому питанні доречно розкрити сутність десятиної та двірсько-вотчинної систем управління. Для повноти відповіді бажано використати ті статті “Руської правди”, в яких є відомості про осіб княжого управління.

Т е м а 2. Галицько-Волинська держава

П л а н

1. Створення Галицько-Волинської держави.
2. Галицько-Волинська держава як одна з форм української державності.
3. Роль і місце Галицько-Волинської держави в історії українського народу.

Відповідаючи на перше питання, слід назвати передумови виникнення Галицько-Волинської держави. Важливо визначити риси держави Київська Русь, які вона наслідувала.

Головну увагу в контрольній роботі треба приділити аналізу організації та діяльності державного апарату. При цьо-

му слід детально розглядати повноваження князя, боярської ради, двірсько-вотчинної системи управління, а також ланок системи місцевого управління.

Завершити роботу необхідно відзначенням великого значення Галицько-Волинської держави для західних земель і всієї України.

Тема 3. Суспільний лад на українських землях у складі Великого князівства Литовського

П л а н

1. Становлення шляхетського та міщанського станів.
2. Місце українського духовенства в соціальній ієрархії суспільства.
3. Становище селянства.

Відповідаючи на перше питання, необхідно показати процес становлення шляхти: від соціально-неоднорідної, юридично невизначеної, відкритої верстви суспільства до консолідованого, чітко окресленого законодавчо, замкнутого привілейованого стану. Визначити ієрархічну структури шляхетського стану.

У межах першого питання слід розкрити соціально-економічні чинники, які вплинули на зростання ролі міст та зумовили привілейоване становище міського населення. Доцільно з'ясувати структуру міського населення та форми його самоорганізації на засадах Магдебурзького права.

У другому питанні основну увагу слід зосередити на становищі православного українського духовенства після Люблінської та Берестейської уній. Визначити, як змінилося церковне життя українців.

Розкриваючи третє питання, треба підкреслити, що зростання великого феодального землеволодіння зумовило закрі-

пачення селян, та дати оцінку становищу залежного селянства. Для повноти відповіді бажано відтворити процес перетворення феодальної залежності на кріпосну, керуючись положеннями “Устава на волоки” 1557 р. та Литовського статуту 1588 р.

Тема 4. Козацтво – соціальний та політичний феномен українського народу

П л а н

1. Причини та джерела появи українського козацтва.
2. Створення Запорізької Січі.
3. Військово-політична організація Запорізької Січі.

При розгляді першого питання слід зазначити, що козацтво виникло під впливом історичних умов, в яких проживав український народ на початку XV-XVII ст. Важливо назвати причини та джерела появи українського козацтва як нового суспільного стану. Крім того, доречно визначити основні етапи розвитку козацької держави.

У другому питанні необхідно зазначити, що соціальна база запорозького козацтва формувалася на таких демократичних принципах, як заперечення феодально-кріпосницької залежності і станової нерівності; як рівність у праві на володіння землями та угіддями, участь в органах самоврядування, вільний вступ до його лав без урахування соціальної, національної чи релігійної належності тощо.

При розгляді третього питання слід охарактеризувати військову організацію козаків і проаналізувати структуру суспільних інституцій на Запоріжжі.

Тема 5. Вхідження України під протекторат Росії

П л а н

1. Українсько-російські відносини в ході визвольної війни українського народу 1648-1657 р.
2. Переяславська Рада 1654 р.
3. Березневі статті 1654 р. та Московський договір, їх значення.

Спочатку треба охарактеризувати економічні, політичні відносини між Україною і Росією у роки визвольної війни 1648-1657 рр. як такі, що сприяли довірі й взаєморозумінню між ними і зумовили в кінцевому підсумку входження України до складу Росії. При цьому необхідно ретельно проаналізувати рішення Земських соборів у лютому 1651 р. та у жовтні 1653 р.

Відповідаючи на друге питання, слід дати оцінку проведенню і рішенню Переяславської Ради 1654 р., яке мало принципове значення для встановлення протекторату Росії.

При відповіді на третє питання треба визначити правовий статус України під протекторатом Росії з огляду на зміст Березневих статей 1654 р. та Московського договору. Завершити роботу доцільно аргументованим висновком про значення договору 1654 р. для обох держав.

Тема 6. Політичне становище України у XVIII ст.

П л а н

1. Обмеження автономії України в першій половині XVIII ст.
2. Скасування автономії України у другій половині XVIII ст.
3. Соціально-економічні наслідки скасування автономії України у складі Росії.

Розкриваючи тему роботи, потрібно визначити форми, методи, інтенсивність та наслідки колоніальної політики Російської імперії щодо України протягом XVIII ст.

При відповіді на перше питання слід звернути увагу на такі стратегічні кроки імперської влади, як обмеження влади гетьмана; встановлення контролю над гетьманом; економічні утиски; експлуатація демографічного потенціалу; культурні обмеження. Детально необхідно зупинитися на завданнях та діяльності Малоросійської колегії.

У другому питанні необхідно відтворити послідовність політичних рішень російського уряду щодо ліквідації української національної державності – запровадження військового та адміністративного-територіального устрою в Україні відповідно до загальної централізованої системи управління Російською імперією.

Завершити роботу потрібно детальною характеристикою соціально-економічних процесів, зокрема таких, як: зростання великого феодального землеволодіння та закріпачення селянства.

Тема 7. Селянська реформа 1861 р. в Україні

П л а н

1. Причини і передумови скасування кріпосного права в 1861 р.
2. Особисті та майнові права селян за реформою.
3. Значення реформи.

Відповідаючи на перше питання, слід показати причини і передумови скасування кріпосного права в 1861 р., а також процес підготовки і проведення селянської реформи. Потрібно назвати основні нормативно-правові акти, які забезпечували її реалізацію на території Російської імперії, у тому числі і в

українських губерніях.

У відповіді на друге питання потрібно назвати особисті та майнові права селян, які вони отримали за реформою 1861 р. Розкриваючи їх зміст, бажано керуватися нормами основного документа селянської реформи – “Загального положення про селян, які вийшли з кріпосної залежності”.

У висновках слід показати значення реформи та її вплив на подальший розвиток економіки і суспільного ладу в Україні.

Тема 8. Універсали Центральної Ради

П л а н

1. I і II Універсали Центральної ради.
2. III Універсал.
3. IV Універсал.

Розкриття теми контрольної роботи бажано почати зі стислої характеристики передумов створення Центральної Ради, її завдань. Це доречно зробити у вступі.

Продовжити відповідь необхідно аналізом змісту універсалів Центральної Ради, визначити і порівняти їх головні ідеї. Розкриваючи основні положення універсалів, важливо врахувати політичну ситуацію, в якій вони були прийняті. Слід підкреслити пріоритетність автономістських настроїв в Україні, які проявили себе у трьох перших універсалах Центральної ради.

Завершити роботу доречно висновком про роль універсалів Центральної ради в процесі становлення української державності.

Тема 9. Західноукраїнська Народна Республіка

П л а н

1. Розпад Австро-Угорщини і проголошення ЗУНР.
2. Державний устрій за часів ЗУНР.
3. Злука УНР і ЗУНР.
4. Падіння ЗУНР.

У першому питанні потрібно пояснити причини падіння Австро-Угорщини і зосередити увагу на подіях жовтня – листопада 1918 р. у Галичині. Потім варто проаналізувати діяльність Української національної ради, яка проголосила ЗУНР.

Для відповіді на друге питання слід зосередитися на структурі державного апарату, організації збройних сил ЗУНР.

Далі потрібно відтворити і проаналізувати процес переговорів між владою УНР і ЗУНР про об'єднання обох українських держав і розкрити зміст правових актів, які зафіксували злуку УНР і ЗУНР. Доцільно підкреслити значення цієї події.

Завершити роботу слід з'ясуванням причин падіння ЗУНР. Висновки повинні містити відомості про героїчну боротьбу українського народу за свою державність.

Тема 10. Утворення Союзу РСР і статус України

П л а н

1. Утворення Союзу РСР.
2. Статус України.

Висвітлення першого питання має базуватися на аналізі процедури прийняття і змісту правових актів, які юридично оформили Союз РСР: “Декларації про утворення Союзу РСР” та “Договору про утворення Союзу РСР”. Водночас треба детально зупинитися на положеннях про структуру загальносоюзних

верховних органів і їх повноваження, згідно з цими документами. Продовжити відповідь на перше питання доцільно відтворенням подальшого конституційного процесу, завданням якого було прийняття Основного Закону СРСР.

При відповіді на друге питання, керуючись Конституцією СРСР 1924 р. та Конституцією УСРР 1925 р., слід розкрити сутність державного устрою СРСР і визначити статус України у складі СРСР.

Тема 11. Україна в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945)

П л а н

1. Початок Великої Вітчизняної війни.
2. Окупація України.
3. Визволення України.

У відповіді на перше питання необхідно визначити хронологічну послідовність і описати хід воєнних подій 1941-1942 рр., почавши з нападу Німеччини на СРСР 22 червня 1941 р. Розкриваючи це питання, потрібно відтворити тактику німецької армії та визначити основні причини поразок Червоної Армії на початку війни, які призвели до окупації території Української РСР.

У другому питанні слід дати характеристику окупаційному режиму в Україні: визначити його завдання, організацію адміністративного військового апарату. Звернути увагу на політику Німеччини щодо місцевого населення окупованої території.

Відповідаючи на третє питання, необхідно відтворити основні етапи наступу Червоної Армії на німецькі війська, у ході яких було визволено Україну. Слід підкреслити внесок українського народу у перемогу у Великій Вітчизняній війні, його героїзм та втрати.

Тема 12. Демократизація суспільно-політичного ладу в Україні в період політичної та економічної стабілізації суспільства (1953-1964)

П л а н

1. Зміни в суспільному ладі.
2. Статус України в Союзі РСР.
3. Зміни в управлінні господарством.

У вступі слід проаналізувати передумови, які сприяли лібералізації радянського суспільства і державного ладу.

Далі необхідно розглянути зміни в правовому становищі громадян, зокрема селянства, охарактеризувати кроки влади з відновлення порушених прав репресованих громадян і народів.

Досліджуючи друге питання, треба зосередити увагу на розширенні прав союзних республік Радянського Союзу, у тому числі і України.

При розкритті третього питання доцільно підкреслити, що були спроби лібералізації системи управління, передання деяких функцій від державних органів до громадських організацій.

Завершити роботу бажано з'ясуванням причин непослідовності й незавершеності демократичних процесів і наслідків політики демократизації.

Тема 13. Проголошення і розбудова незалежної демократичної держави Україна

П л а н

1. Проголошення незалежності України 1991 р.
2. Формування державного апарату.
3. Прийняття Конституції 1996 р.
4. Кроки до інтеграції української економіки у європейський та світовий економічний простір.

Висвітлення першого питання потребує характеристики подій 1991 р. та тих державно-правових актів, які визначили незалежність України.

Відповідь на друге питання необхідно почати з аналізу процесу побудови державного апарату України (центральні й місцеві органи влади й управління, правоохоронні органи, збройні сили, дипломатичне відомство, суди).

У третьому питанні потрібно розкрити етапи конституційного процесу в Україні та дати загальну характеристику Конституції 1996 р.

Відповідь на четверте питання полягає у визначенні зовнішньополітичного і зовнішньоекономічного векторів України та розкриття шляхів їх реалізації в політиці.

Список літератури до всіх тем

Багацький В. В. Історія України [Текст] : підруч. / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К. : Алерта, 2010. – 388 с.

Бойко О. Д. Історія України [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / О. Д. Бойко. – 3-тє вид., виправл. і доповн. – К. : Академвидав, 2005. – 655 с.

Історія держави і права України [Текст] : підруч. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого»; за ред. В. Д. Гончаренка. – Х. : Право, 2013. – 704 с.

Історія України. Нове бачення [Текст] : у 2-х т. / під ред. В. А. Смолія. – К., 1995.

Історія України [Текст] / кер. авт. кол. Ю. Зайцев. – Л. : Світ, 2003.

Литвин В. Історія України [Текст] : підруч. / В. Литвин. – 5-тє вид., доповн. – К. : Наук. думка, 2010.

Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття [Текст] / І. Нагаєвський. – К. : Укр. письменник, 1993.

Новітня історія України (1900-2000) [Текст] : учеб. / авт. кол.: А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусев, В. П. Дрожжин. – К. : Вища школа, 2000. – 663 с.

Остафійчук, В. Ф. Історія України: нове бачення [Текст]: навч. посібн. / В. Ф. Остафійчук. – 4-тє вид., виправл. – К. : Ліра, 2008.

Полонська-Василенко Н. Історія України [Текст] : у 2-х т. / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1992. – Т.2.

Рибалка І. К. Історія України [Текст] : підруч. – Ч.1: Від найдавніших часів до кінця XVIII століття / І. К. Рибалка. – Х. : Основа, 1995. – 448 с.

Рибалка, І. К. Історія України [Текст] : підруч. – Ч.2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року / І. К. Рибалка. – Х. : Основа, 1997. – 480 с.

Субтельний О. Україна: історія [Текст] / О. Субтельний. – К. : Либідь, 1994. – 736 с.

Хрестоматія з історії держави і права України [Текст] :

у 2 т. : навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / за ред. В. Д. Гончаренка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Ін Юре, 2000.

Апанович О. Українсько-російський договір 1654 р.: міфи і реальність [Текст] / О. Апанович. – К., 1994 р.

Голобудський В. Запорозьке козацтво [Текст] / В. Голобудський. – К.: Наук. думка, 1994. – 539 с.

Горобець В. Політичний устрій українських земель другої половини XVII-XVIII століть [Текст] / В. Горобець. – К. : Інститут історії України НАН України, 2000. – 96 с.

Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення право [Текст] / О. Гуржій. – К., 1996.

Зайончковский П. А. Отмена крепостного права в России [Текст] / П. А. Зайончковский. – М. : Госполитиздат, 1968.

Єрмолаєв В. М. Історія вищих представницьких органів влади в Україні [Текст] / В. М. Єрмолаєв. – Х. : Право, 2007.

Копиленко О. Л. Держава і право України. 1917 – 1920 [Текст] / О. Л. Копиленко, М. Л. Копиленко. – К.: Либідь, 1997. – 208 с.

Крип'якевич І. П. Богдан Хмельницький [Текст] / І. П. Крип'якевич. – Л., 1990. – 408 с.

Кульчицький В. Галицько-Волинська держава (1199 – 1249) : монографія [Текст] / В. Кульчицький, В. Тищик, І. Бойко. – Л.: «БІБЛЬОС», 2006. – 208 с.

Кульчицький С. В. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919 – 1928) [Текст] / С. В. Кульчицький. – К. : Основа, 1996. – 396 с.

Макарчук В. С. Державно-територіальний статус західноукраїнських земель у період Другої світової війни (1939 – 1945 рр.). Історико-правове дослідження [Текст] / В. С. Макарчук. – К. : Атіка, 2007. – 368 с.

Маковський В. І. Становлення основ української державності у середині XVII ст. [Текст] / В. І. Маковський. – К., 1995.

Мироненко О. М. Світоч української державності. Політико-правовий аналіз діяльності Центральної Ради. [Текст] /

О. М. Мироненко. – К., 1995. – 328 с.

Падалка С. С. Україна 50-60-х років ХХ ст. [Текст] / С. С. Падалка. – К. : Ін-т історії України, 2000.

Рум'янцев В. О. Українська державність у 1917-1922 рр. [Текст] / В. О. Рум'янцев. – Х. : Право, 1996.

Сас П. М. Феодалные города Украины в конце XV – 60-х годах XVI в. [Текст] / П. М. Сас. – К., 1989.

Тищик Б. Й. Західно-Українська Народна Республіка (1918 – 1923): історія держави і права [Текст] / Б. Й. Тищик. – Л.: Тріада плюс, 2004. – 392 с.

Толочко, П. П. Київська Русь [Текст] / П. П. Толочко. – К. : Абрис, 1996. – 360 с.

Чехович В. А. Проблеми національно-державного будівництва України в роки непу [Текст] / В. А. Чехович. – Х., 1995. – 58 с.

Шаповал Ю. Україна ХХ століття: особи та події в контексті важкої історії [Текст] / Ю. Шаповал. – К. : Генеза, 2001. – 560 с.

Яворницький, Д. Історія запорозьких козаків [Текст] : у 3 т / Д. Яворницький. – К., 1990 – 1991.

Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття: Причини і початок Руїни [Текст] / Т. Яковлева. – К., 1998.

З М І С Т

Загальні положення.....	3
Т е м а 1. Політична система держави Київська Русь.....	4
Т е м а 2. Галицько-Волинська держава	4
Т е м а 3. Суспільний лад на українських землях у складі Великого князівства Литовського	5
Т е м а 4. Козацтво – соціальний та політичний феномен українського народу	6
Т е м а 5. Вхідження України під протекторат Росії.....	7
Т е м а 6. Політичне становище України у XVIII ст.	7
Т е м а 7. Селянська реформа 1861 р. в Україні	8
Т е м а 8. Універсали Центральної Ради	9
Т е м а 9. Західноукраїнська Народна Республіка	10
Т е м а 10. Утворення Союзу РСР і статус України	10
Т е м а 11. Україна в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945)	11
Т е м а 12. Демократизація суспільно-політичного ладу в Україні в період політичної та економічної стабілізації суспільства (1953-1964).....	12
Т е м а 13. Проголошення і розбудова незалежної демократичної держави України	12

Навчальне видання

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
ДО ЇХ ВИКОНАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ УКРАЇНИ”**

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрям підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

**для студентів I курсу
заочної форм навчання**

У к л а д а ч і : Гончаренко Володимир Дмитрович,
Васильєв Євген Олександрович,
Середа Ольга Вадимівна

Відповідальний за випуск *В. Д. Гончаренко*

Редактор *Л. В. Русанова*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 06.09.2013. Формат 60x84¹/₁₆.
Вид. № 61 Зам. № 61